

Izvještaj o poslovanju
DOO "Crnogorski operator tržišta električne energije"-
Podgorica
01.01.2020. - 31.12.2020. godine

Podgorica, maj 2021. godine

I. OSNOVNI PODACI

Društvo sa ograničenom odgovornošću "Crnogorski operator tržišta električne energije" – Podgorica (u daljem tekstu: Operator tržišta), je energetska subjekt koji je nosilac Licence za djelatnost Operatora tržišta električne energije (u daljem tekstu: Licenca). Licenca je izdata 22.12.2011. godine i upisana u registar izdatih licenci pod brojem L-E-013.

Operator tržišta je osnovan Odlukom Vlade Crne Gore, 16. decembra 2010. godine, u skladu sa Zakonom o energetici i Zakonom o privrednim društvima i registrovan je kao privredno društvo kod Centralnog registra Privrednog suda u Podgorici 29.07.2011. godine.

Operator tržišta u skladu sa Zakonom o energetici, Licencom, Tržišnim pravilima i međunarodno preuzetim obavezama Vlade Crne Gore iz oblasti energetike, koje proističu iz međunarodnih propisa (direktiva 2009/72/EC, sporazum o Energetskoj zajednici i dr.), obavlja sljedeće djelatnosti:

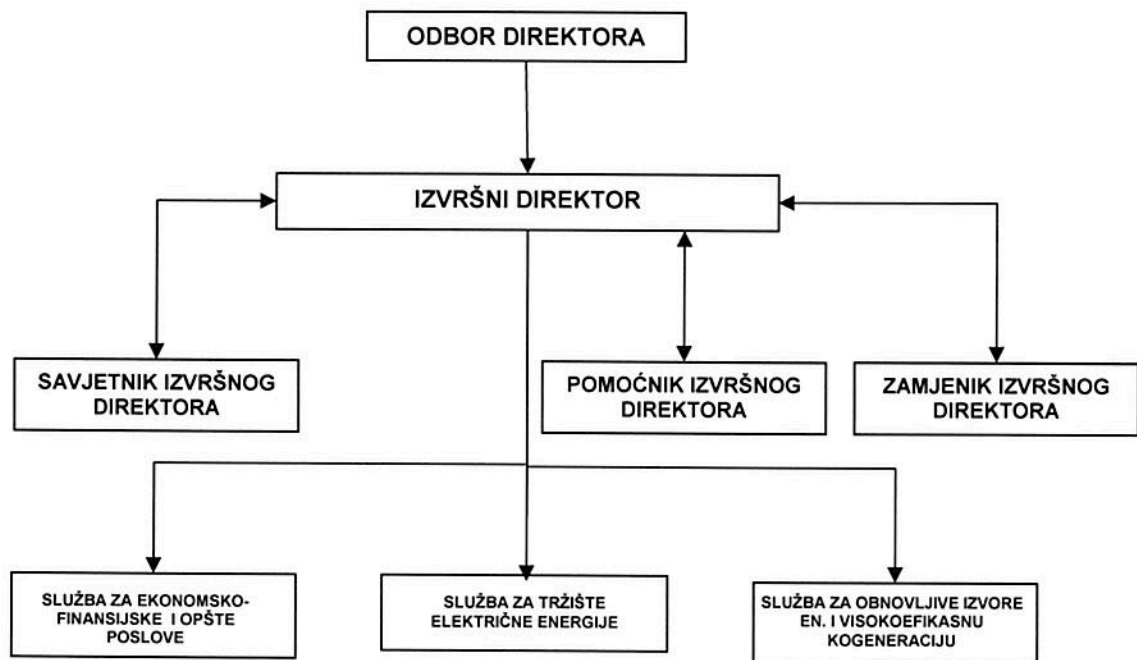
1. organizovanje i upravljanje tržištem električne energije i
2. otkup električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije i njenu prodaju snabdjevačima i kupcima samosnabdjevačima.
3. Aktivnosti vezane za garancije porijekla koje Operator tržišta izdaje na zahtjev proizvođača električne energije, za energiju proizvedenu u energetskom objektu koji koristi obnovljive izvore energije ili visokoefikasnu kogeneraciju.

Osnovni kapital Operatora tržišta iznosi 470.338,87 EUR-a.

U cilju obezbjeđivanja neophodnog pravnog, organizacionog, operativnog i tehničkog okvira za formiranje i rad berze električne energije, trgovinu električnom energijom i posredovanje u trgovini električnom energijom, Vlada Crne Gore je, zaključcima od 17.06.2016. godine, obavezala Operatora tržišta da bude učesnik u osnivanju berze električne energije u Crnoj Gori sa Crnogorskim elektroprenosnim sistemom AD Podgorica i Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić. Vlasnički udio Operatora tržišta u ovom privrednom društvu je 33,34%. Ukupan ulog Operatora tržišta, zaključno sa 2020.godinom, iznosi 180.010,00 EUR-a. Berza električne energije registrovana je kod Centralnog registra privrednih subjekata 07.08.2017. godine.

1. Organizaciona struktura Operatora tržišta

Organizaciona struktura Operatora tržišta, sistematizacija radnih mjesta i broj potrebnih izvršilaca za obavljanje djelatnosti, utvrđuje se aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Slika br. 1. Organizaciona struktura Operatora tržišta na kraju 2020. godine

Registrovana djelatnost Operatora tržišta, utvrđena zakonom, Licencom i Statutom Operatora tržišta, realizuje se preko organizacionih jedinica:

- Službe za ekonomsko-finansijske i opšte poslove,
- Službe za tržište električne energije i
- Službe za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju.

1.1 U Službi za ekonomsko-finansijske i opšte poslove na kraju 2020. godine su bili zaposleni: šef službe, savjetnik za ekonomske poslove, savjetnik za pravne poslove, savjetnik za aplikativni softver, savjetnik za sistemsko održavanje hardvera, upisničar-arhivar i administrativno-tehnički sekretar.

U okviru Službe obavljaju se sljedeći poslovi: knjigovodstva, računovodstva i finansijski poslovi; platnog prometa, plaćanja i odnosa sa bankama; pripremanja analiza i izvještaja o ekonomsko-finansijskom poslovanju; pripremanja akata iz oblasti finansija koje odobrava Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti /u daljem tekstu: Agencija/; praćenja, izrade i dostavljanja izvještaja koji proizilaze iz akata Operatora tržišta i Agencije; praćenja i primjene zakona i drugih propisa, davanja stručnih mišljenja o primjeni zakona, drugih propisa i opštih akata Operatora tržišta, iz radnih odnosa i po osnovu rada; javnih nabavki; koordiniranja i razvijanja djelatnosti upravljanja i razvoja informacionog sistema, uz istovremenu povezanost svih organizacionih djelova Operatora tržišta i obavljanje poslova iz oblasti informacionih tehnologija; obezbjeđivanja operativne povezanosti: garantovanje za spoljnu i unutrašnju operativnu povezanost informacionog sistema Operatora tržišta; dostavljanja podataka i saradnja sa Službom za tržište električne energije i Službom za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju u dijelu praćenja naplate faktura koje ispostavljaju ove službe; pisarnice, arhive, administrativno-tehničkih poslova i dr.

1.2 U Službi za tržište električne energije na kraju 2020. godine bili su zaposleni: šef službe, dva savjetnika za izradu kratkoročnih voznih redova, savjetnik za količinski obračun prometa električne energije i usluga, savjetnik za finansije i savjetnik za dugoročno planiranje i razvoj tržišta.

U Službi se obavljaju poslovi vezani za prijem učesnika na tržište električne energije (kontrola priložene dokumentacije, pripremanje odluke o prijemu i potrebnih ugovora, registracija učesnika i dalje praćenje njihovih aktivnosti na tržištu), izrada okvirnog voznog reda (u satnoj rezoluciji, na osnovu pojedinačnih voznih redova prijavljenih od strane učesnika na tržištu odgovornih za prijavu putem ESS platforme i/ili podataka iz evidentiranih bilateralnih ugovora), ažuriranje podataka o učesnicima na tržištu i balansno odgovornim subjektima/balansnim grupama. U koordinaciji sa ostalim službama Operatora tržišta, izrađuju se mjesečni i godišnji izvještaji, održava se saradnja sa ostalim energetskim subjektima u Crnoj Gori iz domena djelatnosti Službe, vrši se količinski i finansijski obračun odstupanja balansno odgovornih subjekata i nosilaca balansne odgovornosti balansnih grupa, prati se izdavanje i naplata faktura u oba smjera, prate se dešavanja na ostalim tržištima električne energije u Evropi, uspostavlja se saradnja sa operatorima tržišta i berzama električne energije iz zemalja regiona i šire i dr.

1.3 U Službi za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju na kraju 2020. godine bili su zaposleni: šef službe, savjetnik za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju i savjetnik za finansije.

U Službi se obavljaju poslovi vezani za: prijem učesnika na tržište električne energije proizvođača koji imaju status povlašćenih proizvođača (proizvođači koji proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije), prijem dnevnih planova proizvodnje povlašćenih proizvođača, izradu voznog reda za povlašćene proizvođače, izračunavanje proporcionalnog udjela snabdjevača i kupaca samosnabdjevača za kupovinu električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača, utvrđivanje podstajajnih cijena za otkup električne energije od povlašćenih proizvođača u skladu sa podzakonskim aktima Vlade Crne Gore, način mjerenja i očitavanje proizvedene električne energije, garancije porijekla električne energije (registracija proizvodnih objekata, elektronsko registrovanje, izdavanje, prenošenje, povlačenje i otkazivanje garancija porijekla, uvoz i izvoz, prodaja garancija porijekla, administriranje platforme za međunarodno priznate garancije porijekla, proračun nacionalnog rezidualnog miksa itd.), praćenje debalansa koji izazivaju povlašćeni proizvođači, plaćanje računa za proizvedenu električnu energiju povlašćenim proizvođačima, izrada faktura za snabdjevače i kupce samosnabdjevače za proporcionalni udio kupljene električne energije, praćenje stanja u fondu za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju i dr.

Van organizacionih jedinica su poslovi: izvršnog direktora, zamjenika izvršnog direktora, pomoćnika izvršnog direktora i savjetnika izvršnog direktora.

1.4 Ljudski resursi

Na kraju 2020. godine, u Operatoru tržišta je bilo 19 zaposlenih, od čega je 17 zaposlenih sa visokim, jedan sa višim i jedan sa srednjim obrazovanjem.

<i>Kvalifikacija zaposlenih</i>	<i>Broj zaposlenih sa punim radnim vremenom</i>
VSS	17
VŠS	1
SSS	1
UKUPNO	19

Tabela br. 1: Podaci o broju zaposlenih u Operatoru tržišta na kraju 2020. godine

II POSLOVNE AKTIVNOSTI U 2020. GODINI

2.1 Ekonomski i pravni poslovi i funkcionalnost informacionog sistema

U Službi za ekonomsko-finansijske i opšte poslove obavljaju se poslovi iz ekonomske i pravne oblasti, opšti administrativni poslovi i poslovi iz informatičke djelatnosti.

U Službi su obavljani poslovi računovodstva i drugi finansijski poslovi (knjiženje izlaznih faktura, praćenje naplate, praćenje i knjiženje ulaznih faktura, praćenje stanja obaveza po datumima valuta, evidencija dokumentacije u vezi sa ostvarenjem PDP-a, knjiženje osnovnih sredstava, obračun i knjiženje zarada, kontrola knjiženja svih izvoda, generisanje IOPPD obrazaca i dostavljanje Poreskoj upravi, sačinjavanje i podnošenje OPPND obrazaca, KUF, KIF i PDV prijave, sačinjavanje godišnjih finansijskih iskaza, razgraničavanje prihoda i rashoda za potrebe regulatora i periodičnih i godišnjih finansijskih iskaza, priprema dokumentacije za potrebe revizije i dr.); poslovi javnih nabavki (izrada i podnošenje Plana javnih nabavki, provođenje postupaka javnih nabavki roba i usluga za sve planirane potrebe Operatora tržišta u 2020.godini, izrada izvještaja o sprovedenim postupcima, priprema dokumentacije za inspekcijski nadzor i dr). Ova Služba je učestvovala u pripremi predloga/inicijativa za izmjene i dopune, odnosno donošenje novih propisa (zakoni,uredbe), zatim u izradi opštih propisa Operatora tržišta iz oblasti tržišta električne energije i obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije, a takođe je u cjelosti ili učešćem sa drugim zaposlenima, pripremljen značajan broj opštih akata koji se odnose na cjelokupan rad Operatora tržišta. Pripremana su akta za rad Odbora direktora, izvršavani poslovi u vezi sa pravima i obavezama zaposlenih iz rada i po osnovu rada, poslovi praćenja i primjene zakona i drugih propisa i drugi pravni poslovi, odnosi sa Agencijom, opšti administrativni poslovi i dr.

U okviru Službe omogućavano je nesmetano funkcionisanje informacionog sistema Operatora tržišta.

Hardverski resursi od značaja za funkcionisanje informacionog sistema Operatora tržišta na kraju 2020. godine su:

- 1) dvadeset četiri radne stanice;

- 2) sedam printera: HP LaserJet M1536dnf MFP, Lexmark MX410 Series, Lexmark MX410 Series, HP LaserJet Pro MFP M125-M126, HP LaserJet Pro 400 M401dn, HP LaserJet Professional P1102, HP LaserJet Pro MFP M277dw;
- 3) eksterni HDD StoreJet Transcend USB Device 1TB, eksterni HDD StoreJet Transcend USB Device 2TB, eksterni HDD Maxtor M3 Portable 4TB;
- 4) CISCO ASA 5505, Catalyst 2960 Plus, Smart-UPS-APC, Catalyst 2960 Plus 48 10/100+2T/SFP LAN, AT-GS950/48-50 ALLIED TELESIS 48 port 10/100/1000TX WebSmart switch with 4 x 100/1000 SFP bays;
- 5) GSM dojava sa temperaturnim senzorom (temperaturni GSM uređaj za monitoring temperature i obavještanje);
- 6) 5 fizičkih servera (HP Proliant DL380p G8, HP Proliant DL360 G7, HP Proliant DL360 Gen9, 2 HPE Proliant DL360 G10 za virtuelizaciju);
- 7) MSA 2052 FC storage sistem.

Kako bi se obezbijedilo pouzdano i stabilno funkcionisanje informacionog sistema na kome počiva rad Operatora tržišta, neophodna je primjena savremenih tehnologija u cilju održavanja stepena kvaliteta operativnih aktivnosti, automatizacije poslovnih procesa i prilagođenja MMS (engl. Market Management Scheduling) sistema konstantnim potrebama i tehničkim zahtjevima tržišta električne energije. Funkcionalnosti MMS sistema predstavljaju preduslov i osnovni alat za ispunjenje dijela operativnih zahtjeva koji se odnose na Operatora tržišta, a koji su propisani Zakonom o energetici i Tržišnim pravilima. Stoga, neophodno je adekvatno održavanje postojećih funkcionalnosti, kao i kontinuirani razvoj i usaglašavanje postojećih programskih modula MMS sistema sa standardima i tehničkim zahtjevima koje postavljaju međunarodne organizacije za standardizaciju evropske elektroenergetske mreže, a sve u cilju nesmetanog odvijanja poslovnih aktivnosti kojima je navedeno aplikativno rješenje namijenjeno.

Funkcionalnosti MMS sistema

MMS sistem podrazumijeva sledeće procese i programske module:

- 1) Bilateralni ugovori (Bilateral Agreements) – faza prijave bilateralnih ugovora (elektronski formular za bilateralni ugovor sadrži sledeće podatke: podatke o ugovornim stranama, naziv ugovorne strane koja je odgovorna za prijavu, verifikaciju ugovora od strane obje ugovorne strane, potvrdu operatora prenosnog sistema za pristup sistemu, primopredajna mjesta, satnu dinamiku potrošnje, proizvodnje, prodaje, odnosno kupovine na primopredajnim mestima u MWh/h, datum i čas početka i završetka isporuke električne energije iz bilateralnog ugovora, potvrdu operatora prenosnog sistema o dodijeljenom kapacitetu za prekogranični prenos ugovorene količine električne energije),
- 2) Nominacije (Nomination) – faza identifikacije i unosa day-ahead vozni redova (navedena faza omogućava ručni unos, potom unos u XLS, XLSX ili XML formatu (uvoz podataka prema ENTSO-E Scheduling System (ESS) standardu/formatu), kao i provjeru tehničke ispravnosti plana),
- 3) ESS proces – faza planiranja, koja obuhvata sledeće procese: prijem, verifikaciju tehničke ispravnosti, provjeru tehničke izvodljivosti plana, kao i obavještanje o statusu prijavljenih planova (validacija uvoza prema ESS standardu, koja podrazumijeva izvještaje: kigtAcknowledgement, Anomaly i Confirmation status),
- 4) Transakcije (Transactions) – provjera ispravnosti prijavljenih transakcija,
- 5) MVD – uvoz podataka prema MVD formatu (uvoz mjerenja),

- 6) Izrada i upravljanje portfolijima za uvid u kalkulaciju bilansa odgovarajućeg tipa domena: kontrolnog bloka, kontrolne oblasti, balansne grupe/podgrupe (kalkulacije uključuju Matching i Equations algoritme),
- 7) Poravnanje (Settlement Process) – faza obračuna pod kojom se podrazumijeva proces upoređivanja usaglašenih planova sa realizacijom (uključuje složene Equations algoritme i stored procedure), kao i obračun odstupanja,
- 8) Ugovori (Contracts) – unos i lista svih ugovora između učesnika na tržištu (detalji ugovora u skladu sa nestandardnom formom ugovora za izvještavanje),
- 9) Analitički alati, Izvještaji, Osnovni podaci, Prava za nominacije, Podešavanja (Analytics tools, Feedback reports, Dashboard, Nomination Rights, Settings).

Tehnički parametri

- 1) očekivani broj simultanih učesnika do 100 (platforma podržava do 100 simultano aktivnih korisnika),
- 2) odziv elektronskog procesiranja podataka do tri sekunde,
- 3) veza između modula i relacije baze podataka osigurava da prenos podataka bude raspoloživ na automatski i ručni način do baze podataka,
- 4) baza prima podatke za zadati datum ili vremenski period u 15-ominutnoj i 60-ominutnoj rezoluciji (nakon završenog procesa uvoza i verifikacije podataka, usaglašene i obračunske vrijednosti se arhiviraju u bazi u odgovarajućim formatima, radi formiranja izvještaja),
- 5) tehnologija MS SQL, NET,
- 6) portal za login eksternih korisnika preko SSL-a (engl. Secure Socket Layer - SSL),
- 7) redudansa iz operativne pouzdanosti: redundantni aplikativni server i baza u mirroring implementaciji,
- 8) implementirana rješenja pouzdana i modularna,
- 9) razmjena podataka sa drugim subjektima u skladu sa postojećim mehanizmima razmjene i standardima,
- 10) korisničke i administratorske forme sadrže jasne komande za elektronsko procesiranje u skladu sa standardnim terminima na engleskom jeziku,
- 11) forme za podešavanje svih funkcionalnosti, koje se odnose na upotrebu modula.

Dorada i produženje validnosti i rada pojedinih softverskih modula, čije je funkcionisanje okončano zaključno sa 2020. godinom, do 2030. godine.

Pripreme Operatora tržišta za implementaciju Regulative o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (REMIT)

Operator tržišta je pripremio informacijski sistem za obavljanje zadataka koji proizilaze iz EU regulative broj 1227/2011 o nadzoru veleprodajnog tržišta električne energije i gasa - REMIT regulative, u dijelu koji se odnosi na nestandardne ugovore.

MMS sistem – trenutno stanje

U 2020. godini je izvršena nabavka storidž sistema i servera za virtuelizaciju, u cilju zamjene zastarjele opreme i održavanja postojećeg sistema u funkcionalnom stanju. Kontinuirane aktivnosti na održavanju

postojećeg i daljem razvoju sistema predstavljaju ključan faktor uspješnog funkcionisanja i unapređenja poslovanja.

Projekat je za krajnji cilj imao unapređenje postojeće hardverske i softverske infrastrukture – virtuelizacione platforme – na kojoj se trenutno izvršavaju ključni kompanijski IT servisi. Dakle, svrha projekta je bila unapređenje postojećih IT servisa, na način što će se izvršavati na serverima i virtuelizacionoj platformi najnovije generacije, boljih performansi, servisne podrške, veće stabilnosti i dostupnosti.

Veb stranica www.cotee.me nastavlja da doprinosi transparentnosti rada Operatora tržišta.

U planu je projekat izrade novog veb sajta/portala Operatora tržišta. Urađen je nacrt tehničke specifikacije kojim su definisane osnovne funkcionalnosti veb prezentacije, u cilju dobijanja profesionalnog i relevantnog dizajna internet prezentacije.

2.2. Organizovanje i upravljanje tržištem električne energije

Služba za tržište električne energije je, tokom 2020. godine, uskladila i dopunila pojedine procedure u radu u skladu sa Zakonom o energetici i podzakonskim aktima.

U 2020. godini, u operativnom upravljanju tržištem električne energije u Crnoj Gori, uz redovne postupke prijema na tržište električne energije, administracije, upravljanja i obračuna balansnog mehanizma urađeno je sledeće:

- Intenzivirana je saradnja sa Operatorom distributivnog (CEDIS) i Operatorom prenosnog sistema (CGES) u cilju unapređenja razmjene podataka i pripreme CEDIS-a za preuzimanje sopstvene balansne odgovornosti;
- Sa CGES-om je pokrenuto pitanje nedostataka postojeće Metodologije za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, te razmatrana rješenja za prevazilaženje istih.;
- Pripremljeno je Uputstvo za primjenu analitičkog postupka utvrđivanja dijagrama prijema i predaje električne energije kupaca priključenih na distributivni sistem električne energije i dijagrama gubitaka u distributivnom sistemu;
- Dati su predlozi za izmjene i dopune Zakona o energetici, prvenstveno u pogledu stvaranja zakonskog okvira za prijem na tržište berze električne energije;
- Nastavljen je rad na predlaganju rješenja u smislu izmjena i dopuna Tržišnih pravila, kako bi se bolje odgovorilo realnom stanju na tržištu i ispravili postojeći zakonski nedostaci;
- Razmatrani su i ostali elementi koji se tiču rada tržišta (prateće metodologije, pravila postupanja i procedure) i izvršene su potrebne modifikacije i prilagođenja, dopune, objašnjenja itd,
- Služba je redovno servisirala zahtjeve za podacima sa tržišta električne energije od strane Vlade Crne Gore, Zavoda za statistiku i Uprave carina Crne Gore.

Najveći izazov u obavljanju redovnih poslova u Službi za tržište električne energije tokom 2020. godine bio je obezbjeđivanje kontinuiteta rada u uslovima korona krize. Zahvaljujući ranije omogućenom pristupu sistemu „na daljinu“ (van prostorija Društva), kao i skoro kompletiranoj elektronskoj arhivi Službe, rad u vrijeme pandemije odvijao se nesmetano, obaveze su završavane u zakonski predviđenom roku, bez kašnjenja i prigovora od strane učesnika na tržištu.

U toku 2020. godine postojali su brojni problemi u razmjeni mjernih podataka sa provajderima mjerenja. Nepravovremena dostava podataka, njihova pouzdanost, kao i neadekvatna informatička podrška od strane provajdera mjerenja, u konačnom su povećali rizik poslovanja Operatora tržišta u ovom segmentu.

Svi energetske subjekti koji su iskazali interesovanje za učešće na tržištu i ispunili potrebne, propisima utvrđene uslove, završili su proces registracije i postali punopravni učesnici na tržištu električne energije u Crnoj Gori.

U nastavku je spisak trgovaca-novih učesnika na tržištu električne energije u Crnoj Gori:

1. Greek Environmental & Energy Network S.A.
2. Ayen AS Energji sha
3. Enel Global Trading S.P.A.
4. Duferco Hellas S.A.
5. Franklin Power d.o.o. Beograd – Stari Grad

Na sopstveni zahtjev, sa tržišta su izašli Ezpada d.o.o. Beograd i Electrade.

Prijava za učešće u drugim kategorijama nije bilo.

Na tržištu električne energije u Crnoj Gori na kraju 2020. godine je učestvovalo 46 učesnika registrovanih kao trgovci (matične firme i njihove filijale), 3 kao snabdjevači i po jedan kupac samosnabdjevač, proizvođač, operator prenosnog sistema i operator distributivnog sistema. Pojedini učesnici su registrovani u više kategorija. Povlašćeni proizvođači električne energije u statusu učesnika na tržištu su dati u tački 2.3 ovog izvještaja.

Aktivnosti koje su se tokom 2020. godine sprovodile na primjeni balansnog mehanizma su rezultirale finansijskim poravnanjem balansnog obračuna svih balansno odgovornih subjekata i nosioca balansne odgovornosti balansnih grupa. Tokom 2020. godine nije bilo većih prigovora balansno odgovornih subjekata i nosioca balansne odgovornosti balansnih grupa na količinske i finansijske obračune koje je sprovodio Operator tržišta, što ilustruje kompetentnost Operatora tržišta u oblasti operativnog vođenja i upravljanja tržištem električne energije, operativnog planiranja i sprovođenja balansnog mehanizma.

Služba je obavila zadatke koji proizlaze iz obaveze participiranja u Vladinoj politici učešća u razvoju regionalnog i internog (crnogorskog) tržišta električne energije. Kada su u pitanju regionalne aktivnosti posebno treba apostrofirati učešće predstavnika Službe u regionalnoj inicijativi koju je pokrenulo Američko udruženje za energiju – USEA, putem regionalnog EMI projekta. Mada je pandemija korona virusa poremetila planirane aktivnosti u 2020. godini, zaposleni Službe za tržište su uspjeli da isprate dešavanja na regionalnim i evropskim tržištima električne energije, te prisustvuju različitim online radionicama i konferencijama.

Imajući u vidu navedeno može se zaključiti da je Operator tržišta tokom 2020. godine u potpunosti obavio ključne poslove iz oblasti funkcionisanja tržišta električne energije u Crnoj Gori, u skladu sa Zakonom, Tržišnim pravilima i Licencom.

Slijede tabele sa podacima o: prekograničnoj razmjeni električne energije sa susjednim elektroenergetskim sistemima preko interkonektora, električne energije proizvedene u Crnoj Gori, potrošnji električne energije u Crnoj Gori, količinskim i finansijskim pokazateljima balansnog mehanizma i cijenama balansne električne energije u Crnoj Gori za 2020. godinu.

Mjesec	CG Prmijeno BiH MWh	CG Predato BiH MWh	CG Razmjena BiH MWh	CG Prmijeno Srbija MWh	CG Predato Srbija MWh	CG Razmjena Srbija MWh	CG Prmijeno Albanija MWh	CG Predato Albanija MWh	CG Razmjena Albanija MWh	CG Prmijeno Italija MWh	CG Predato Italija MWh	CG Razmjena Italija MWh	CG Razmjena MWh
Januar	386.858	2.472	384.386	28.862	284.672	-255.810	0	355.031	-355.031	212.100	25.418	186.682	-39.773
Februar	373.002	1.705	371.297	52.478	181.711	-129.233	2	312.725	-312.723	125.576	57.438	68.138	-2.522
Mart	362.835	8.327	354.508	61.087	96.517	-35.431	879	217.527	-216.649	17.642	177.034	-159.392	-56.963
April	263.004	5.906	257.099	81.077	66.408	14.668	1.685	185.297	-183.613	140.454	76.493	63.961	152.115
Maj	260.250	5.454	254.796	78.160	75.274	2.887	356	207.084	-206.727	167.277	65.021	102.256	153.211
Jun	239.283	11.099	228.184	58.078	104.733	-46.655	819	206.207	-205.388	165.849	70.473	95.376	71.517
Jul	305.284	25.558	279.726	83.393	44.642	38.751	6.754	154.594	-147.841	41.137	194.246	-153.109	17.527
Avugst	306.582	21.188	285.394	140.829	33.733	107.096	2.427	157.490	-155.063	40.155	237.154	-196.999	40.427
Septembar	259.148	31.282	227.866	124.910	50.686	74.224	6.107	115.694	-109.587	20.020	223.683	-203.663	-11.159
Oktobar	409.606	9.417	400.189	32.642	152.891	-120.250	3.064	207.422	-204.358	8.884	191.354	-182.470	-106.889
Novembar	443.114	9.913	433.201	54.763	135.665	-80.902	184	233.475	-233.291	47.556	225.287	-177.731	-58.723
Decembar	447.435	11.179	436.256	17.643	218.577	-200.934	1.814	280.467	-278.654	62.285	92.246	-29.961	-73.292
Ukupno	4.056.401	143.498	3.912.903	813.920	1.445.510	-631.590	24.090	2.633.015	-2.608.924	1.048.934	1.635.847	-586.913	85.477

Tabela br. 2 : Podaci o razmjeni električne energije sa okolnim elektroenergetskim sistemima za 2020. godinu

Mjesec	CG Proizvodnja iz konvencionalnih izvora (HE, TE) - Prenosna mreža		Proizvodnja OIE Prenosna mreža		CG Proizvodnja - Prenosna mreža - Ukupno		CG Proizvodnja Distributivna mreža - Ukupno	
	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh
Januar	345.862	25.089	370.951	5.293				
Februar	265.281	33.320	298.601	5.197				
Mart	310.683	32.247	342.930	12.505				
April	48.577	27.920	76.496	14.441				
Maj	34.398	30.729	65.128	15.984				
Jun	142.370	13.613	155.983	9.084				
Jul	228.882	18.248	247.130	5.777				
August	214.804	19.742	234.546	2.198				
Septembar	238.895	25.609	264.503	2.622				
Oktober	326.120	24.869	350.988	16.641				
Novembar	310.888	19.525	330.413	4.774				
Decembar	350.107	35.958	386.066	6.947				
Ukupno	2.816.866	306.869	3.123.736	101.464				

Tabela br. 3 : Podacijo proizvodnji električne energije u Crnoj Gori za 2020. godinu

Mjesec	Potrošnja potrošača priključenih na prenosnu mrežu	Distribucija primila Ukupno (prenosna mreža+elektrane)	Distribucija realizacija(potrošači + CEDIS gubici - predatao prenosnoj mreži)
	MWh	MWh	MWh
Januar	54.449	265.902	265.849
Februar	51.302	235.327	235.314
Mart	54.661	232.883	230.210
April	51.187	189.586	183.405
Maj	51.826	181.393	173.826
Jun	50.168	178.623	176.316
Jul	51.561	207.861	207.109
Av gust	51.617	212.569	212.529
Septembar	49.926	194.046	193.324
Oktobar	51.551	201.588	194.404
Novembar	51.107	211.662	211.525
Decembar	53.415	250.428	248.541
Ukupno	622.771	2.561.868	2.532.352

Tabela br. 4: Podaci o potrošnji električne energije u Crnoj Gori za 2020. godinu

Mjesec	Debians predato sistem	Debians uzeto iz sistema	Sekundarna regulacija +	Sekundarna regulacija -	Tercijerna regulacija +	Tercijerna regulacija -	Balansna energija iz drugih sistema	Balansna energija data drugim sistemima	Kompensacije u +	Kompensacije u -
	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh
Januar	3.093	3.429	1.780	7.433	259	1.395	0	140	992	108
Februar	6.166	1.005	1.248	7.143	215	903	220	0	2.994	0
Mart	4.449	2.378	1.140	5.553	229	1.219	180	190	730	2.255
April	3.823	12.325	512	923	58	493	0	0	2.082	620
Maj	979	23.037	297	2.173	101	178	0	30	498	11.720
Jun	128	31.396	559	378	103	23	0	0	0	9.003
Jul	309	24.649	896	358	198	0	100	0	3.485	2.328
Avugust	882	21.742	0	0	0	114	0	0	2.171	111
Septembar	510	23.506	308	483	0	0	0	0	1.322	804
Oktoabar	9	36.403	921	2.318	183	294	0	0	0	3.015
Novembar	56	25.079	1.362	948	295	100	0	0	10.424	588
Decembar	226	34.666	1.329	1.788	413	57	0	0	11.364	0
Ukupno	20.631	239.616	10.352	29.499	2.054	4.775	500	360	36.062	30.552

Tabela br. 5: Podaci o električnoj energiji u procesu balansiranja prenosnog sistema u Crnoj Gori za 2020. godinu

Mjesec	Prihodi sek. regulacija		Prihodi terc. regulacija		Ostvareni Prihodi od prodaje bal. el. energije		Ostvareni prihodi od kompenzacije		Ostvareni prihodi ukupno		Troškovi sek. regulacija		Troškovi terc. regulacija		Ostvareni troškovi za kupovinu bal. el. energije		Ostvareni troškovi za kompenzaciju		Ostvareni troškovi ukupno	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Januar	223.188,41	53.073,43	14,00	3.604,74	279.880,58	152.531,75	19.008,82	0,00	63.920,24	235.460,81										
Februar	165.249,70	29.154,93	0,00	0,00	194.404,63	73.312,87	12.773,05	16.629,70	136.762,10	239.477,72										
Mart	96.136,22	27.604,37	15,00	54.128,42	177.884,01	48.391,52	6.365,84	15.573,20	31.245,75	101.576,31										
April	24.802,26	19.085,59	0,00	11.000,70	54.888,55	26.231,50	2.312,45	0,00	67.961,14	96.505,09										
Maj	40.629,98	3.358,03	3,00	248.160,67	292.151,68	14.486,34	562,34	0,00	14.809,80	29.858,48										
Jun	8.726,10	823,51	0,00	235.208,16	244.757,77	27.349,01	4.845,00	0,00	0,00	32.194,01										
Jul	10.183,89	0,00	0,00	73.023,98	83.207,87	59.787,49	10.741,66	6.512,00	149.934,29	226.975,44										
Avugust	0,00	2.500,87	0,00	3.813,62	6.314,49	0,00	0,00	0,00	95.518,18	95.518,18										
Septembar	16.389,54	0,00	0,00	26.070,01	42.459,55	26.748,66	0,00	0,00	75.625,94	102.374,60										
Oktoabar	48.201,14	7.881,96	0,00	102.922,57	159.005,67	52.395,42	10.032,15	0,00	0,00	62.427,57										
Novembar	29.448,59	2.922,99	0,00	18.582,35	50.953,93	103.444,21	26.191,20	0,00	595.993,35	725.628,76										
Decembar	55.213,19	2.398,12	0,00	0,00	57.611,31	138.624,82	52.278,06	0,00	819.681,69	1.010.584,57										
Ukupno	718.169,02	148.803,80	32,00	776.515,22	1.643.520,04	723.303,59	145.110,57	38.714,90	2.051.452,48	2.958.581,54										

Tabela br. 6: Finansijski pokazatelji prometa u procesu balansiranja prenosnog sistema u Crnoj Gori za 2020. godinu

CG Cijena odstupanja po mjesecima i prosječna za 2020. godinu	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Prosjek 2020 EUR	19,55
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR		
	38,11	29,63	19,26	8,75	20,60	28,43		
	Jul	Avgust	Septembar	Oktobar	Novembar	Decembar		
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR		
	27,98	9,04	10,26	6,89	21,89	23,23		

Tabela br. 7: Prosječne cijene balansne električne energije u Crnoj Gori po mjesecima za 2020. godinu

2.3. Obnovljivi izvori energije i visokoefikasna kogeneracija - povlašćeni proizvođači

Zakon o energetici, Tržišna pravila kao i uredbe vezane za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju i garancije porijekla, definišu obaveze Operatora tržišta u funkciji operacionalizacije strategije razvoja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije. U Operatoru tržišta - Službi za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju je formirana prateća infrastruktura i potrebna dokumentaciona osnova da se i ova značajna funkcija može uspješno realizovati.

Na kraju 2020. godine u pogonu je bilo 33 proizvodna objekata, od čega 26 malih hidroelektrana, 2 vjetroelektrane i 5 solarnih elektrana. Na kraju 2020. godine 21 pravno lice je imalo status povlašćenog proizvođača, što je za 10 pravnih lica (14 proizvodnih objekata) više u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupna instalisana snaga ovih objekata je 160 MW, od čega su:

- VE 120 MW
- mHE 38,5 MW
- SE 2,2 MW

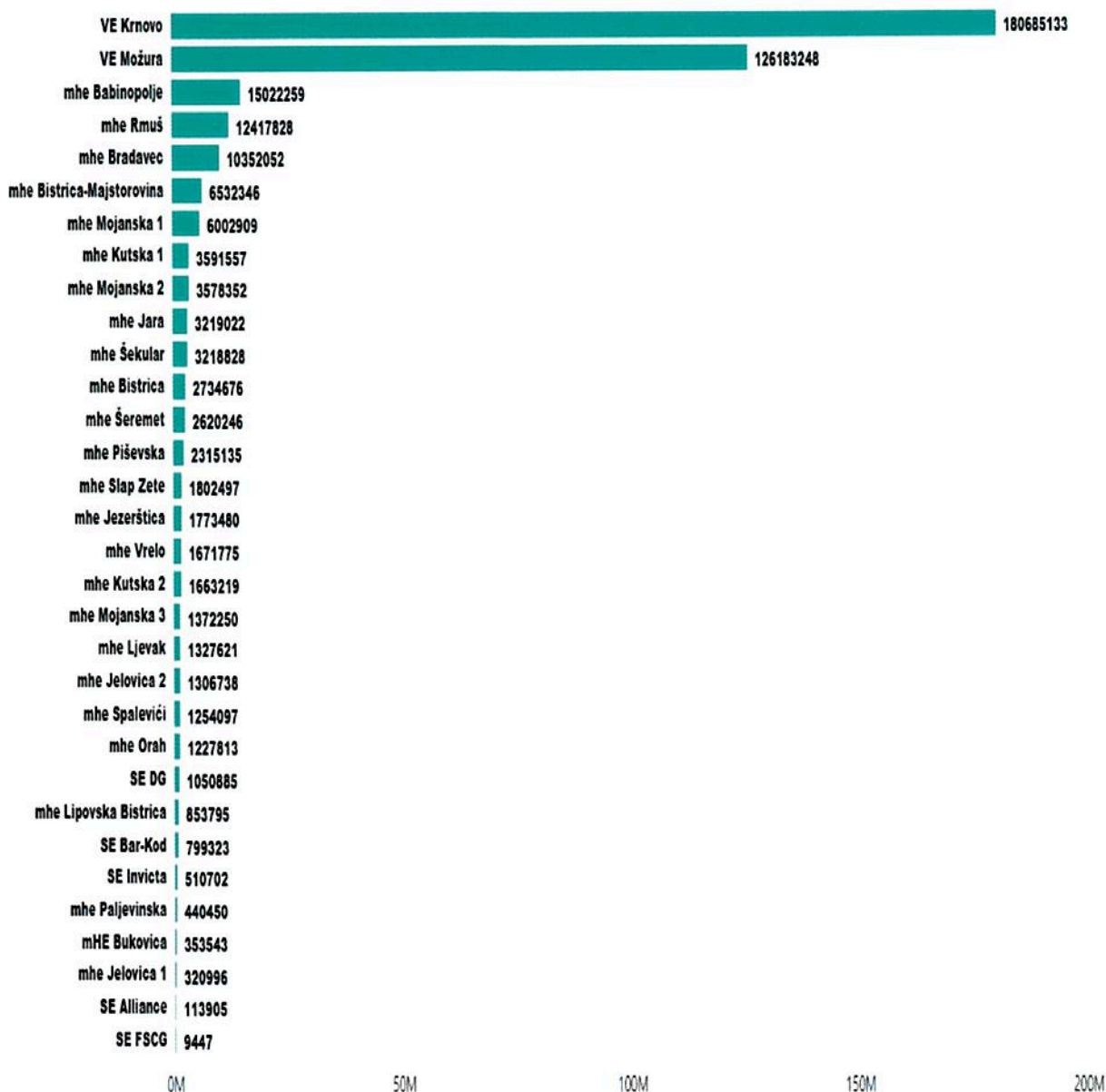
Pravna lica sa statusom povlašćenog proizvođača su:

1. DOO Hidroenergija Montenegro - mHE Jezerštica, mHE Bistrica, mHE Orah, mHE Rmuš, mHE Spaljevići mHE Šekular, mHE Jelovica 2 i mHE Jelovica 1*,
2. DOO "Synergy" - mHE Vrelo,
3. DOO "Igma energy" - mHE Bradavec i mHE Piševska,
4. DOO "Kronor" - mHE Jara i mHE Babino polje,
5. DOO "Hydro Bistrica" - mHE Bistrica Majstorovina,
6. DOO "Nord energy" - mHE Šeremet potok,
7. DOO "Simes inženjering" - mHE Ljevak*,
8. DOO "Small hydro power plant Mojanska" - mHE Mojanska 1, mHE Mojanska 2, mHE Mojanska 3*,
9. DOO "Small hydro power plant Kutska" - mHE Kutska 1 i mHE Kutska 2*,
10. DOO "BB Hidro" - mHE Bistrica Lipovska*,
11. DOO "Viridi Progressum" - mHE Paljevinska*,
12. DOO "Zeta energy" - mHE Slap Zete*,
13. DOO "Power AB-group" - mHE Bukovica*,
14. DOO "Krnovo green energy" - VE Krnovo,

15. DOO "Mozura wind park" - VE Možura,
16. DOO "Invicta" - SE Invicta,
17. DOO "Eco solar system" - SE DG,
18. DOO "Bar-kod" - SE BAR KOD.
19. DOO "Alliance" - SE Alliance*,
20. "Fudbalski Savez Crne Gore" - SE FSCG*
21. DOO "Đekić" - mHE Pecka*

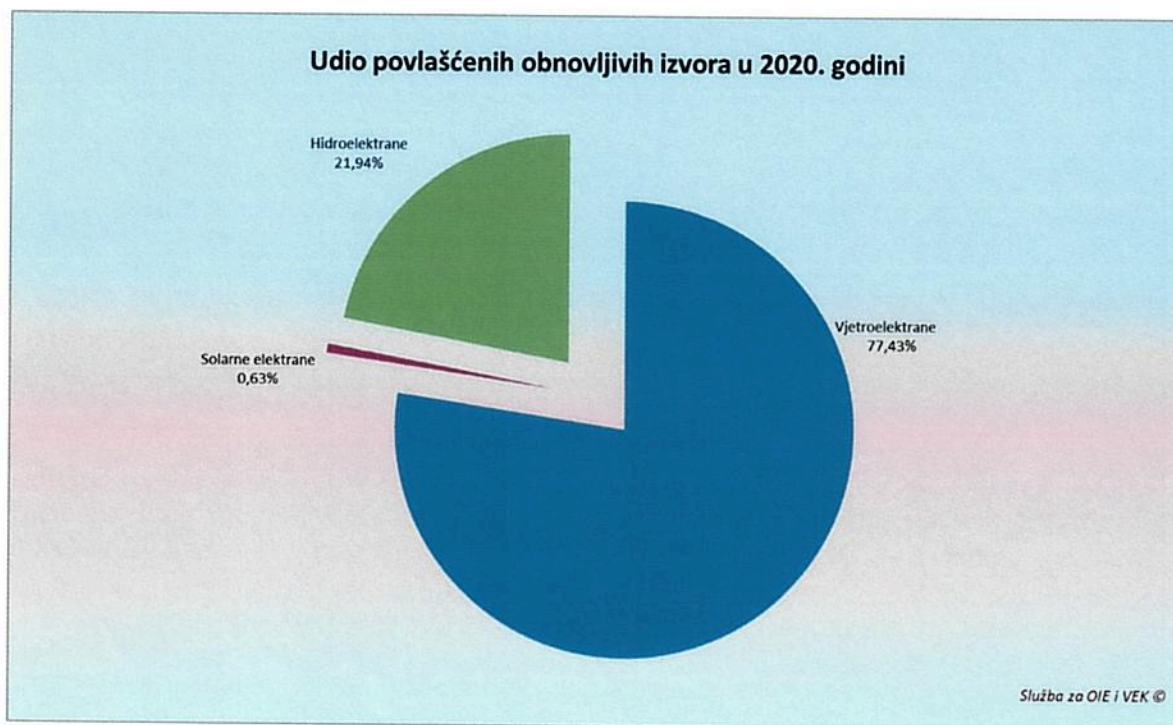
Napomena: * Proizvodni objekti koji su ušli u pogon tokom 2020. godine

Ukupna proizvodnja električne energije u objektima povlašćenih proizvođača u 2020. godini, u kWh je prikazana na sljedećem grafiku:

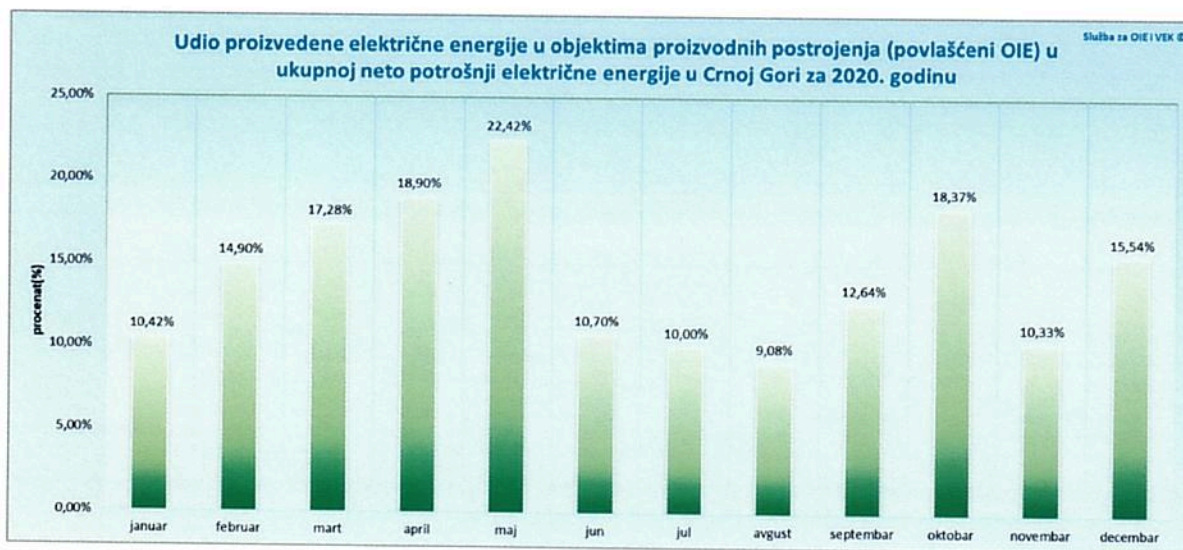
Grafik 1: Proizvodnja električne energije u objektima povlašćenih proizvođača tokom 2020. godine

Vjetroelektrane su sa proizvodnjom od 306.868.381 kWh dominirale u ukupnoj proizvodnji, sa preko 70% (tačnije, 77,43%). Hidroelektrane su proizvele 86.973.486 kWh (21,94%), dok je u solarnim elektranama proizvedeno 2.484.262 kWh (0,63%). Procentualni udio u proizvodnji električne energije iz objekata povlašćenih proizvođača po vrstama izvora je prikazan na grafiku 2:

Grafik 2: Procentualno učešće u proizvodnji po vrsti obnovljivog izvora u 2020. Godini

Primijetan je rast udjela proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji električne i svih drugih oblika energije, u nastojanju ispunjavanja nacionalnog cilja za obnovljive izvore energije.

Grafik 3: Proizvodnja električne energije povlašćenih proizvođača u odnosu na ukupnu potrošnju električne energije u 2020. godini

Na kraju 2020. godine Operator tržišta je imao 2 zaključena Ugovora o kupoprodaji proporcionalnog udjela električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača, i to: sa "EPCG" AD Nikšić kao snabdjevačem i sa "UNIPROM" DOO Nikšić kao kupcem samosnabdjevačem za potrebe Kombinata aluminijuma Podgorica.

2020	EPCG	UNIPROM	UKUPNO OTKUPLJENA ELEKTRIČNA ENERGIJA OD Operatora tržišta
januar	26.965.088 kWh	70.194 kWh	27.035.282 kWh
februar	33.092.222 kWh	86.144 kWh	33.178.366 kWh
mart	40.934.716 kWh	106.560 kWh	41.041.276 kWh
april	38.731.281 kWh	100.824 kWh	38.832.105 kWh
maj	45.143.478 kWh	117.516 kWh	45.260.994 kWh
jun	24.521.132 kWh	63.832 kWh	24.584.964 kWh
jul	27.911.661 kWh	72.658 kWh	27.984.319 kWh
avgust	24.437.628 kWh	63.615 kWh	24.501.243 kWh
septembar	30.541.048 kWh	79.503 kWh	30.620.551 kWh
oktobar	42.695.984 kWh	111.144 kWh	42.807.128 kWh
novembar	24.436.958 kWh	63.613 kWh	24.500.571 kWh
decembar	45.363.572 kWh	118.089 kWh	45.481.841 kWh
UKUPNO	404.774.768 kWh	1.053.692 kWh	405.828.460 kWh

Tabela 8: Mjesečno učešće snabdjevača i kupca samosnabdjevača u kupovini električne energije iz OIE od Operatora tržišta tokom 2020. godine (u kWh)

U 2020. godini ukupna proizvodnja povlašćenih elektrana je iznosila **396.326.129 kWh**, dok je energija koja je prodana snabdjevaču i kupcu samosnabdjevaču po dnevnim planovima proizvodnje povlašćenih elektrana, u sumi za 2020. godinu iznosila **405.828.460 kWh** (Tabela 9). Iz ovoga se može zaključiti da su planovi proizvodnje električne energije bili veći za **9.502.331 kWh** od proizvodnje električne energije na godišnjem nivou što je imalo za rezultat nabavku nedostajuće električne energije kroz sistem balansnog mehanizma.

Grafik 4: Pregled planirane i ostvarene proizvodnje u 2020. godini po mjesecima u kWh

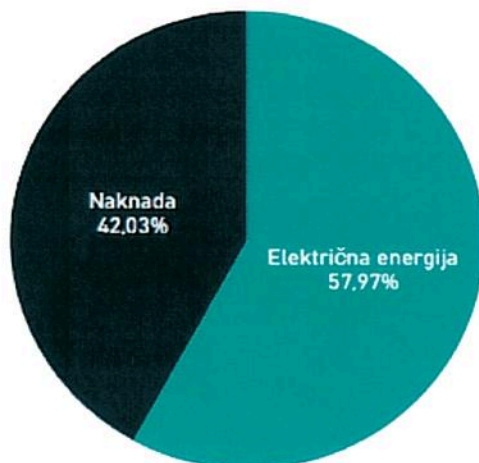
U 2020. godini zabilježen je rast proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije u objektima povlašćenih proizvođača. Proizvodnja u 2020. godini bila je veća za 47,24 % u odnosu na 2019. godinu, najviše zbog ulaska novih proizvodnih objekata u povlašćeni status.

Prodana električna energija po dnevnim planovima po cijeni od **0,047676€/kWh** snabdjevaču i kupcu samosnabdjevaču u 2020. godini je u sumi iznosila **19.348.277,63 EUR-a** (Tabela 9).

2020	EPCG	UNIPROM	SUM
januar	1.285.587,53 €	3.346,57 €	1.288.934,10 €
februar	1.577.704,77 €	4.107,00 €	1.581.811,77 €
mart	1.951.603,52 €	5.080,35 €	1.956.683,87 €
april	1.846.552,57 €	4.806,87 €	1.851.359,44 €
maj	2.152.260,45 €	5.602,68 €	2.157.863,13 €
jun	1.169.069,50 €	3.043,25 €	1.172.112,75 €
jul	1.330.716,36 €	3.464,04 €	1.334.180,40 €
avgust	1.165.088,35 €	3.032,91 €	1.168.121,26 €
septembar	1.456.075,01 €	3.790,39 €	1.459.865,40 €
oktobar	2.035.573,72 €	5.298,90 €	2.040.872,62 €
novembar	1.165.056,40 €	3.032,83 €	1.168.089,23 €
decembar	2.162.753,70 €	5.629,96 €	2.168.383,66 €
UKUPNO	19.298.041,88 €	50.235,75 €	19.348.277,63 €

Tabela 9: Vrijednost prodane električne energije snabdjevaču i kupcu samosnabdjevaču(iznosi bez PDV-a)

Iz naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora je obezbijeđeno **18.973.974,29 EUR-a** (bez PDV-a), a od snabdjevača i kupca samosnabdjevača u iznosu od **14.028.937,33 EUR-a** (bez pdv-a) i iz sredstava koja su ostala po osnovu razlike kupovine i prodaje električne energije iz obnovljivih izvora iz ranijih godina u iznosu od: **4.945.036,96 EUR-a** (bez pdv-a).

Grafik 5 : Procentualno učešće u strukturi prihoda snabdjevača i kupca samosnabdjevača u 2020. godini

Mjesečni trošak za otkup električne energije povlašćenih proizvođača u relaciji sa ukupnim mjesečnim prihodom od snabdjevača i samosnabdjevača u 2020. godini se kretao u skladu sa grafikom 6:

Grafik 6: Prihodi i troškovi po osnovu OIE u 2020. godini u milionima eura (bez PDV-a)

Po osnovu debalansa elektroenergetskog sistema Crne Gore koji su izazvali povlašćeni proizvođači u 2020. godini, Operator tržišta je morao da obezbijedi **517.862,95 EUR-a** (bez PDV-a).

U skladu sa **proizvodnjom (realizacijom)** tokom 2020. godine, povlašćenim proizvođačima je plaćeno **38.322.251,91 EUR-a** (bez pdv-a). Od toga podsticaj za proizvodnju električne energije je iznosio **19.425.422,09 EUR-a** (bez pdv-a), dok je vrijednost električne energije proizvedene u objektima povlašćenih proizvođača iznosila **18.896.829,82 EUR-a** (bez pdv-a).

Grafik 7: Procentualno učešće podsticaja i tržišne vrijednosti električne energije u ukupno isplaćenim sredstvima povlašćenim proizvođačima u 2020. godini

Zaključeni su ugovori o učestvovanju na tržištu električne energije sa svakim proizvođačem električne energije koji ima status povlašćenog proizvođača ili namjerava to da postane i ugovori o otkupu električne energije sa proizvodnim objektima koji su u 2020. godini dobili status povlašćenog proizvođača. Shodno novoj metodologiji/načinu finansiranja Operatora tržišta koju je donijela Agencija, zaključeni su ugovori o plaćanju naknade za rad operatora tržišta, a shodno odredbama Zakona i Pravilima o registru garancija porijekla, zaključeni su i ugovori o korišćenju registra sa svakim povlašćenim proizvođačem.

Osim svakodnevnih aktivnosti, u Službi za obnovljive izvore energije i visokoefikasnu kogeneraciju usklađene su i dopunjene pojedine procedure u radu u skladu sa Zakonom o energetici i podzakonskim aktima. Tokom 2020. godine predstavnici Službe su učestvovali u aktivnostima prema Energetskoj zajednici, donošenju novih uredbi od strane Vlade, tj. nadležnog Ministarstva ekonomije, Pravilnika o registru garancija porijekla, u skladu sa obavezom donošenja istog u skladu sa Zakonom.

Garancije porijekla

Tokom 2020. godine, Operator tržišta i Agencija su nastavili saradnju na polju učlanjenja Crne Gore u evropsko tijelo za izdavanje garancija porijekla - AIB započetu krajem 2019. godine, čime će biti omogućeno izdavanje garancija porijekla u skladu sa propisima EU, koje će biti priznate i van granica Crne Gore.

Uvažavajući izmjene i dopune Zakona o energetici, a koje se odnose na dalje tretiranje garancija porijekla električne energije, formirana je radna grupa, čiji je rad bio fokusiran na kreiranju preduslova za sprovođenje novog koncepta definisanog ovim Zakonom.

Aktivnosti su sprovedene kroz Radne timove (RT), čiji su članovi ili nosioci aktivnosti bili iz Operatora tržišta I Agencije:

- RT za izradu *Domain Protocol* (Pravila o garancijama porijekla);
- RT za izradu Tabele usklađenosti (Cross-Check Matrix);
- RT za izradu Standardnih uslova korišćenja registra (Standard Terms and Conditions - STC);
- RT za izradu Ugovora o korišćenju HUB-a (Hub Participant Agreement - HPA);
- RT za izradu Upitnika o ograničenjima za trgovinu, prestanak važenja i iskorišćenje GP;
- RT za izradu Pravila o načinu izračuna i prikazivanja udjela električne energije iz OI (Disclosure Rules);
- RT za izradu Uredbe o izdavanju, prenošenju, iskorišćenju i povlačenju GP;
- RT za izradu Pravila o sadržaju i načinu vođenja registra GP (uključujući i uslove korišćenja);
- RT za izradu Tenderske dokumentacije za nabavku softvera;
- RT za sprovođenje nabavke softvera;
- RT za implementaciju o konfigurisanje softvera.

Članovi radnih timova su u okviru svojih zaduženja aktivno radili i uspjeli da doprinesu izradi niza akata koji se tiču ove oblasti. Do kraja 2020. godine došlo se do radnih verzija većine dokumenata: Pravila o garancijama porijekla (*Domain Protocol*), Upitnika o ograničenjima za trgovinu, prestanak važenja i iskorišćenje GP, Tabele usklađenosti (*Cross-Check Matrix*), Pravila o načinu izračuna i prikazivanja udjela električne energije iz OI (*Disclosure Rules*). Krajem godine usvojena su sljedeća dva akta: Uredba o bližim uslovima i načinu izdavanja, prenošenja, iskorišćenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije koju je usvojila Vlada Crne Gore, i Pravila o sadržaju i načinu vođenja registra garancija porijekla, koja je usvojio Odbor direktora Operatora tržišta krajem 2020. godine, kao neophodan preduslov za upis proizvodnih objekata u registar garancija porijekla, u skladu sa prethodno pomenutom Uredbom.

Kako je i preuzeta inicijativa za pristupanje AIB-u (Evropska Asocijacija tijela za izdavanje garancija porekla), zaposleni u Operatoru tržišta su pristupili usklađivanju dokumenata sa pravilima AIB-a kako bi na kraju postali punopravni članovi ovog tijela.

Uspostavljena je uspješna komunikacija i saradnja sa proizvođačem softvera „Grexel Systems Ltd.“, kao i kontinuirano održavanje iste, u cilju uspješne razmjene korisnog materijala, dosadašnjih iskustava i na kraju boljeg upoznavanja, neposrednog postupanja sa sistemom centralnog registra garancija porijekla (sistemom centralnog registra za energetske certifikate) i sačinjavanja adekvatne tehničke specifikacije/tenderske dokumentacije za nabavku, tj. rentiranje, sistema za administraciju garancije porijekla.

U toku onlajn sastanaka vršeni su pristupi trenutnoj testnoj platformi od strane i pod monitoringom kompanije „Grexel Systems Ltd.“, dok su kasnije vršeni i samostalni (u tačno definisanom terminu) putem kreiranog naloga sa odgovarajućim korisničkim pravima od strane „Grexel Systems Ltd.“ kompanije. Takođe, izvršeno je upoznavanje sa dostavljenim poslednjim dostupnim verzijama CMO.grexel (baza podataka centralnog registra za energetske certifikate) korisničkim uputstvima. Aktivnosti na izradi tenderske dokumentacije, kao jedan od posljednjih koraka na putu ka implementaciji sistema energetske certifikacije (registra garancija porijekla), prate dinamiku rada RT-ova, odnosno Radne grupe.

III UČESTVOVANJE NA SAVJETOVANJIMA, RADNIM GRUPAMA, SEMINARIMA I KONFERENCIJAMA

Bitan aspekt djelovanja Operatora tržišta je i njegova međunarodna aktivnost, tj. saradnja sa institucijama koje se bave istom ili sličnom djelatnošću, kao i drugim relevantnim institucijama iz oblasti energetike.

Uprkos brojnim poteškoćama i ograničenjima koji su se javili u uslovima KOVID krize, tokom 2020. godine Operator tržišta je ostvario značajne aktivnosti na ovom planu.

Nastavljena je dobra poslovna komunikacija sa slovenačkim operatorom tržišta električne energije (BORZEN) i hrvatskim operatorom tržišta energije (HROTE). Dogovorena je dalja stalna komunikacija i saradnja. Planirane su radne posjete predstavnika COTEE-a operatorima tržišta iz zemalja okruženja, nakon stvaranja povoljnih uslova za službena putovanja van granica Crne Gore.

Tokom 2020. godine zaposleni u Operatoru tržišta su nastavili da aktivno učestvuju na savjetovanjima, seminarima, konferencijama i u radnim grupama na domaćem i regionalnom nivou.

Predstavnik Operatora tržišta je član „Koordinacione grupe Energetske zajednice za sajber bezbjednost i kritične infrastrukture“ (CyberCG) formirane u cilju realizacije obaveza koje (za zemlje potpisnice Sporazuma o formiranju Energetske zajednice) proističu iz osnivanja Koordinacione grupe za sajber bezbjednost u sektoru energetike i zaštitu kritične infrastrukture u okviru Energetske zajednice. Aktivnosti u 2020. godini:

1. treći sastanak CyberCG: održan 17. jula (online webex meeting),
2. dostavljena informacija od strane Sekretarijata Energetske zajednice o posljednjim (najsvežijim) postavljenim Energy Community dokumentima: 13. avgusta,
3. četvrti sastanak CyberCG: održan 15. decembra (online webex meeting).

Tokom 2020. godine predstavnici Operatora tržišta su, učešćem u radnim grupama, dali doprinos na izradi predloga izmjena i dopuna Zakona o energetici, uredbi koje donosi Vlada Crne Gore, Metodologije za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, Pravilnika o registru i načinu vođenja garancija porijekla, u saradnji sa predstavnicima Agencije i izradi Upustva za primjenu analitičkog postupka utvrđivanja dijagrama prijema i predaje električne energije kupaca priključenih na distributivni sistem električne energije i dijagrama gubitaka u distributivnom sistemu.

Predstavnici Operatora tržišta su učestvovali na sastancima EMI (Electricity Market Initiative) radne grupe, u organizaciji Američkog udruženja za energetiku (USEA), Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) koje sprovode višegodišnji program za unapređenje i integraciju rada tržišta električne energije u jugoistočnoj Evropi. Od aprila 2018. kada je radna grupa osnovana, USAID/USEA su organizovali niz sastanaka radne grupe kako bi se pozabavili regionalnim problemima kao i mogućnostima za unapređenje tržišta električne energije kao i mrežnih operacija i usluga. Primarni cilj EMI radne grupe, je rad sa operaterima prenosnih sistema i operatora tržišta u jugoistočnoj Evropi kako bi se ubrzala regionalna integracija tržišta električne energije, u korist kupaca i podrška razvoju čistijih energetske rešenja. Tokom 2020 održan je niz sastanaka i radionica. Glavna tema sastanka održanih u Beču u februaru 2020 i online sastanka održanog u decembru 2020 bila je priprema studije pod nazivom Procjena uticaja velikih obnovljivih izvora i integracija gasa u jugoistočnoj Evropi do 2030. Navedena

studija omogućila je članovima EMI radne grupe da bolje razumiju na koji način veliki obnovljivi izvor uz integracija gasa utiču na veleprodajne tržišne cijene električne energije i gasa, energetske infrastrukturu, bilanse područja, prekogranične razmjene energije, emisije CO₂ i troškove zagušenja. U decembru 2020 održana je online radionica na kojoj su predstavljeni modeli u softerima Antares i PSS/E korišćeni za izradu prethodno navedene studije.

Tri predstavnika Operatora tržišta su prisustvovala Samitu energetike u Trebinju koji je održan u martu 2020, a na kom su izloženi najnoviji trendovi i planovi iz oblasti energetike na nivou Balkana i Evrope.

Predstavnik Operatora tržišta je krajem godine postao dio Tehničke radne grupe za izradu Nacionalnog energetskog i klimatskog plana.

Predstavnici Operatora tržišta participiraju u radu Radne grupe za poglavlje 15 – energetika za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji.

Međunarodna aktivnost je izuzetno značajna, a posebno saradnja sa operatorima tržišta i berzama električne energije zemalja u regionu od kojih su neke članice Evropske unije. Zbog koristi koje Operator tržišta ima od razmjene znanja i praktičnih iskustava sa energetskim subjektima koji obavljaju istu i sličnu djelatnost kao Operator tržišta, kao i sa drugim relevantnim institucijama iz oblasti energetike, potrebno je kontinuirano nastavljati i unapređivati saradnju.

IV RAD ODBORA DIREKTORA

Odbor direktora je u 2020. godini razmatrao brojna pitanja iz svoje nadležnosti.

Utvrдио je i dostavio Osnivaču: Predlog odluke o raspodjeli dobiti DOO "COTEE" za 2018.godinu, Informaciju o ponovnom postupku javne nabavke – imenovanje nezavisnog revizora za vršenje revizije finansijskih izvještaja DOO "COTEE" za 2019.godinu, predlog Izvještaja o poslovanju Društva sa ograničenom odgovornošću "Crnogorski operator tržišta električne energije" - Podgorica, za 2019.godinu i sa Finansijskim iskazima Društva sa ograničenom odgovornošću "Crnogorski operator tržišta električne energije" - Podgorica i Izvještajem o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza Društva za tu godinu, informaciju i predlog za imenovanje nezavisnog revizora za reviziju finansijskih iskaza DOO "COTEE"-a za 2020.godinu, nadalje je donio pravilnike za dodjelu sponzorstva, donacija i pomoći; o stručnom osposobljavanju i usavršavanju zaposlenih; o dopunama pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama DOO "COTEE", o načinu korišćenja službenog automobila DOO "COTEE"-a; o postupku ostvarivanja i utvrđivanja naknade troškova za službena putovanja i troškova poslovne reprezentacije, o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, odluke o povećanju osnivačkog uloga DOO "Crnogorski operator tržišta električne energije" – Podgorica u Berzu električne energije DOO, u skladu sa određenjem Osnivača, kao i o imenovanju predstavnika u Odbor direktora Berze električne energije DOO; usvojio je Izvještaj o popisu imovine i obaveza Društva sa stanjem na dan 31.12.2019.godine; dao saglasnost na Plan javnih nabavki, donio odluku o uplati tromjesečnog iznosa svoje naknade NKT-u, donio Pravila o registru garancija porijekla i razmatrao i brojna druga pitanja u vezi sa ili proistekla iz primjene novodonijetih izmjena i dopuna ili novih zakona u 2020.godini.

V FINANSIJSKO POSLOVANJE I REGULATORNI OKVIR

5. ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI - BILANS USPJEHA

5.1. Prihodi iz poslovanja

Prihodi od prodaje-neto prihod za 2020.godinu ostvareni su u ukupnom iznosu od **642.178,35 EUR-a**. Za 2019.godinu iznosili su **629.673,31 EUR-o**.

5.1.1. Prihodi od prodaje-neto prihod

Opis	Iznosi u EUR	
	2020.	2019.
Prihode od prodaje usluga čine:		
1.Prihodi od RDP – Elektroprivreda Crne Gore ad	156.769,73	576.886,08
2.Prihodi od RDP – Uniprom doo	18.205,79	99.375,50
3.Prihodi od RDP – Energija Gas and Power doo	1.324,20	25.142,86
4.Prihodi od RDP – CGES ad	183.620,64	
5.Prihodi od RDP – CEDIS doo	91.810,32	
6.Prihodi od RDP – Povlašćeni proizvođači	287.336,53	
7.Prihodi od RDP – Ino trgovci	15.117,95	
Korekcija Prihoda:	-112.006,81	-71.731,13
U K U P N O	642.178,35	629.673,31

Prihodi od RDP-a se odnose na prihode od naknade za rad operatora koje Operator tržišta naplaćuje u skladu sa ugovorima o prenosu naknada sa navedenim pravnim licima.

Ovi prihodi se vrednuju u skladu sa MRS 18 i MSFI 14, u dijelu razgraničenja.

Iznos Prihoda iznad razumne dobiti 112.006,81 EUR-o je razgraničen i prikazan na poziciji pasivna vremenska razgraničenje – odloženi prihodi u skladu sa članom 11 Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije ("Službeni list CG", br. 27/19).

5.1.2. Ostali prihodi od poslovanja

Ostali poslovni prihodi ostvareni su u iznosu od 835,63 EUR-a, a odnose se na prihod od refundacije po osnovu privremenog odsustva sa rada usljed bolesti, od strane Fonda za zdravstveno osiguranje.

5.2. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite

-Finansijski prihodi

Finansijski prihodi iskazani su u ukupnom iznosu od **4.919,07 EUR-a**, a odnose se na prihode po osnovu godišnje kamate na sredstvima na žiro-računima u iznosu 532,83 EUR-a i prihode po osnovu zatezne kamate koja je obračunata kupcima, zbog neblagovremenog izmirivanja obaveza po osnovu ispostavljenih faktura za 2020.godinu.

5.3. Troškovi poslovanja

Troškovi poslovanja za 2020.godinu ostvareni su u ukupnom iznosu od **176.546,58 EUR-a**. Za 2019.godinu iznosili su 147.291,94 EUR-a.

U narednim tabelarnim pregledima prikazana je struktura poslovnih rashoda.

5.3.1. Troškovi poslovanja

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019.
Rb.209. -Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	6.146,75	6.956,77
Troškovi materijala za održavanje higijene	842,56	615,23
Troškovi kancelarijskog materijala	1.368,86	1.858,10
Troškovi alata i inventara	246,86	19,26
Troškovi ostalog materijala	140,98	40,68
Troškovi režijskog materijala	101,43	1.317,63
Troškovi električne energije	2.755,80	2.709,55
Troškovi upotrebe vode	226,35	396,32
Troškovi goriva za vozila	463,91	-
Rb.210. -Ostali troškovi poslovanja (amortizacija, rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	170.399,83	140.335,17
Troškovi amortizacije proporcionalnom metodom	12.226,20	7.727,82
Troškovi PTT usluga u zemlji	9.280,13	6.245,26
Troškovi usluga održavanja osnovnih sredstava	1.837,30	4.498,40
Drugi troškovi usluga održavanja	378	-
Troškovi zakupa poslovnog prostora	40.780,28	43.396,68
Troškovi komunalnih usluga	527,70	463,19
Troškovi advokatskih usluga	500	-
Troškovi usluga čišćenja	2.218,73	2.326,35
Troškovi revizorskih usluga	2.000	1.900,83
Troškovi savjetovanja i druge intelektualne usluge	2.850,05	2.891,58

Troškovi konsultantskih usluga	2.134,48	-
Troškovi donacije za NKT	10.000	-
Troškovi drugih neproizvodnih usluga	4.138,28	5.645,74
Troškovi reprezentacije u zemlji	-	1.442,16
Troškovi reprezentacije u inostranstvu	-	33,40
Troškovi premije osiguranja osnovnih sredstava	364,84	-
Troškovi osiguranja zaposlenih u toku rada	4.537,56	4.178,37
Troškovi platnog prometa u zemlji	44.497,79	42.378,01
Troškovi platnog prometa u inostranstvu	44	280,55
Troškovi članarine poslovnim udruženjima	16.000	-
Troškovi prireza na porez na plate	5.834,62	5.512,25
Drugi troškovi članarina, pretplate na sl.list	602,34	1.716,32
Troškovi prireza na porez naknada	-	143,93
Troškovi taksa (admi.sudske...)	37	44,25
Troškovi doprinosa za sindikat	6.326,73	4.044,24
Troškovi doprinosa Privrednoj komori	1.035,38	1.034,48
Troškovi drugih doprinosa	2.040,16	2.747,46
Troškovi taksi	26,46	5,00
Drugi nematerijalni troškovi	181,80	1.678,909
UKUPNO	176.546,58	147.291,94

Ukupni troškovi amortizacije za 2020. godinu obračunati su primjenom proporcionalnog metoda obračuna.

PTT usluge u iznosu 9.280,13 EUR-a su iskazane po osnovu poštanskih usluga u iznosu 953,75 EUR-a, integris usluga u iznosu od 3.588,06 EUR-a, troškova mobilne telefonije 4.439,62 EUR-a, troškova fiksne telefonije 70,09 EUR-a i troškove za zakup internet "domen-a" 228,69 EUR-a.

Troškovi zakupnine u iznosu 40.780,28 EUR-a nastali su po osnovu Ugovora o zakupu br.19/1064-7 od 19.12.2019. godine, Ugovora o zakupu br.19/594-14 od 29.07.2019. godine i Ugovora o zakupu br.20/812-1 od 31.07.2020.godine.

Troškovi drugih neproizvodnih usluga u iznosu od 4.138,28 EUR-a odnose se na naknadu za licencu Agenciji u iznosu 3.766,28 EUR-a, naknadu za godišnje korišćenje računovodstvenog programa 240 EUR-a i dr.

5.3.2. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019.
Rb.211 -Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi		
a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	289.217,39	295.715,08
- Troškovi neto zarada	228.802,32	210.275,23
- Troškovi naknada po osnovu Kolekt ugovora	20.427,78	27.283,51
- Troškovi neto zarade po osnovu otpremnina za odlazak u penziju	-	8.902,64
- Troškovi naknada po ugovoru o konsultantskim usl.	-	1.654,22
- Troškovi naknada fizičkim licima po osnovu ostalih naknada	-	613
- Troškovi naknada članovima Odbora direktora	16.071,60	15.991,92
- Naknada troškova smještaja i ishrane na službenom putu	-	2.746,12
- Naknade troškova prevoza na službenom putu	915,29	4.488,67
- Naknade troškova prevoza na rad i sa rada	7.439,40	6.714,00
- Isplate za 8. Mart	900	900
- Putni nalog-dnevnice	861	3.457,61
- Ostale naknade troškova zaposlenima, poslodavcu i drugima	13.800	12.688,16
b) Troškovi poreza i doprinosa	171.810,25	174.247,66
- Troškovi poreza	38.354,11	42.635,35
- Troškovi doprinosa za penzije	86.406,09	83.172,86
- Troškovi doprinosa	47.050,05	48.439,45
UKUPNO	461.027,64	469.962,74

Zarade zaposlenih obračunate su u skladu sa propisima o radu i odredbama opštih akata Operatora tržišta. Sve zarade iz 2020.godine obračunate su i ukalkulisane na teret rashoda 2020.godine. Sve zarade i naknade su isplaćene u 2020.godini.

Troškovi naknada članovima Odbora direktora obračunati su u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore broj 07-2426 od 21.09.2017.godine. Na sve naknade po navedenom osnovu obračunate su i uplaćene obaveze: porez, prirez i doprinosi za penzijsko-invalidsko osiguranje, u skladu sa propisima.

Ostali lični rashodi i naknade na isplatu naknada koje se zaposlenima isplaćuju u skladu sa odredbama opštih akata Operatora tržišta i propisima o radu i to: dnevnicе za službena putovanja 861 EUR-o, naknade po osnovu Kolektivnog ugovora kod poslodavca 20.427,78 EUR-a, naknada zaposlenima za zimnicu 10.350 EUR-a, naknada zaposlenim ženama za 8.mart 900 EUR-a, naknada prevoza zaposlenima 7.439,40 EUR-a i druge naknade.

Prosječni broj zaposlenih u Operatoru tržišta u 2020. godini iznosi 18, dok je u 2019. godini prosječan broj zaposlenih bio 17.

5.3.3. Ostali rashodi iz poslovanja

Opis	Iznosi u EUR	
	2020.	2019.
Rb. 220 -Ostali rashodi		
Rashodi kamata po obavezama za poreze i doprinose		400,43
Obezvredjenje potraživanja od kupaca u inostranstvu	-	422,74
Rashodi po osnovu materijalno beznačajnih efekata -	445,83	-
UKUPNO	445,83	823,17

Ostali rashodi se odnose na rashode po osnovu materijalno beznačajnih efekata u iznosu od 445,83 EUR-a.

Iznos od 442,40 EUR-a je rashod nastao prilikom usklađivanja sa karticom Poreske uprave obaveze za PDV po opštoj stopi za period 1.1.2016. do 31.1.2021.godine.

6. NETO REZULTAT

Opis	Iznosi u EUR	
	2020.	2019.
Rezultat prije oporezivanja	9.913,00	12.279,82
Poreski rashod perioda	1.206,45	1.179,27
<i>Tekući porez na dobit</i>		776,72
Odloženi poreski rashod ili prihod	1.206,45	402,55
NETO REZULTAT	8.706,55	11.100,55

Poreski rashod perioda

Poreski rashod perioda u smislu MRS 12 predstavlja zbir tekućeg poreza i odloženog poreza.

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica. Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit utvrđuje se na osnovu dobiti iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u Prijavi poreza na dobit, u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski rashod je ukupan iznos uključen u određivanje neto dobiti u vezi sa tekućim i odloženim porezom.

MRS 12 – Porez na dobit definiše poreski rashod odnosno poreski prihod kao zbir tekućeg i odloženog poreza.

U poreskoj prijavi za utvrđivanje poreza na dobit pravnih lica za 2020. godinu nije utvrđena obaveza za tekući porez na dobit.

- Odložene poreske obaveze nastaju na bazi privremenih razlika, a u situaciji kada je sadašnja vrijednost sredstava za računovodstvene svrhe veća od sadašnje vrijednosti sredstava iz obrazca OA.

- Odložena poreska obaveza se dobija kada se na iznos oporezive privremene razlike primijeni poreska stopa poreza na dobit u iznosu od 9%. Odložena poreska obaveza umanjuje neraspoređenu dobit koja ostaje za raspodjelu.

Neto Rezultat

Operator tržišta je za period 01.01.2020.-31.12.2020.godine ostvario neto dobit – razumna dobit u iznosu 8.706,55 EUR-a

7. POJEDINAČNA OBJAVLIVANJA /ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI / BILANS STANJA

7.1. Stalna imovina

U iskazu o finansijskoj poziciji - Bilansu stanja na dan 31.12.2020. godine objavljena je stalna imovina u iznosu od 293.154,37 €, a što se odnosi na namaterijalna ulaganja, nekretnine, postrojenja i opremu i Dugoročne finansijske plasmane – učešće u kapitalu drugih.

7.1.1. Nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema

<i>Iznosi u EUR</i>			
O p i s	Nematerijalna ulaganja	Oprema	U k u p n o
I Nabavna vrijednost			
Stanje na početku 2020.	212.914,05	49.159,39	262.073,44
Nabavke u toku 2020.	3.935,73	64.390,14	68.325,87
Revalorizacija softvera	-169.700,00		-169.700,00
Stanje na dan 31.12.2020.	47.149,78	113.549,53	169.699,31
II Ispravka vrijednosti			
Stanje na početku 2020.	205.315,72	34.054,69	239.370,41
Amortizacija za tekuću godinu	2.136,79	10.089,41	12.226,20
Revalorizacija softvera	-204.041,67		-204.041,67
Stanje na dan 31.12.2020.	3.410,84	44.144,10	47.554,94
Neto sadašnja vrijednost 31.12.2020.	43.738,94	69.405,43	113.144,37
Neto sadašnja vrijednost 31.12.2019.	7.598,33	15.104,70	22.703,03

Povećanje nabavne vrijednosti u iznosu od 68.325,87 EUR-a odnosi se na nabavku: službenog vozila, storidž sistema i servera za virtuelizaciju, softverskih licenci, računara i računarske opreme.

Na dan 31.12.2020.godine izvršena je procjena fer vrijednosti aplikativnog softvera "Market Management", te je njegova vrijednost povećana sa 5.658,33 EUR-a na 40.000,00 EUR-a.

7.1.2. Dugoročni finansijski plasmani – učešće u kapitalu drugih pravnih lica

Dugoročni finansijski plasmani odnose se na ulaganje u Berzu električne energije DOO na ime osnivačkog uloga, u skladu sa Zaključcima Vlade Crne.

Odbor direktora Operatora tržišta je dana 31.05.2017.godine, donio Odluku o odobravanju osnivačkih akata Berze. Osnivački ulog je u 2020.godini uvećan za 30.000,00EUR-a, te na dan 31.12.2020.godine ukupan iznos uloga u Berzu električne energije DOO je 180.010,00 EUR-a.

7.2 Obrtna sredstva

7.2.1. Kratkoročna potraživanja

Opis	Iznosi u EUR	
	2020.	2019.
Kupci:		
Elektroprivreda CG AD	5.081.193,58	3.768.314,20
Uniprom Nikšić DOO	212.199,59	379.441,89
CGES AD	531.324,15	160.234,32
CEDIS DOO	9.257,54	
Kombinat aluminijuma Podgorica u stečaju	91.530,82	91.530,82
Energija gas and power DOO	-	308.901,17
Krnovo Green Energy DOO	17.343,21	-
Kronor DOO	633,81	-
Zeta Energy DOO	501,57	-
Simes inženjering DOO	0,05	-
MVM Partner Zrt Hungary	267,04	
Energi Danmark, a.s.	133,52	
ČEZ, Czech Republic	133,52	
Axpo Švajcarska	133,52	
Potraživanja od kupaca	5.944.651,92	4.708.422,40
Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca	(91.530,82)	(91.530,82)
Ukupno potraživanja od kupaca	5.853,121,10	4.616.891,58

Prikazana potraživanja od kupaca se odnose na potraživanja koja su, uglavnom, nastala u decembru 2020.godine. Potraživanja od *Uniprom d.o.o.* se odnose na izvještajni period 1.1.-31.12. 2020.godine.

Ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja na dan 31.12.2020. godine iznosi 91.530,82 € i ista se odnosi na potraživanja od Kombinata aluminijuma Podgorica u stečaju, a po osnovu prijave broj 199/13 od 06.08.2013. godine, podnijete Privrednom sudu u Podgorici radi uključivanja potraživanja u stečajni postupak. Stečajni postupak još uvijek nije okončan.

Ostala potraživanja:		
-----------------------------	--	--

Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	1.275.349,95	131.010,19
Potraživanja za više plaćen porez na dobit	14.687,78	13.960,63

Iznos od 1.275.349,95 EUR-a predstavlja poreski kredit (odnosno potraživanje za više plaćen porez na dodatu vrijednost), koji je nastao po osnovu pozitivne razlike između PDV-a po ulaznim i PDV-a po izlaznim fakturama.

7.2.2. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Iskazani podaci se odnose na stanje novčanih sredstava koja se nalaze na žiro računima Društva na dan 31.12.2020.godine kod poslovnih banaka.

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019-
Sredsta na žiro računima	5.682.971,37	8.237.732,92
Blagajna		
Devizni račun	27.831,61	10.615
Gotovina na računima	5.710.802,98	8.248.348,26

Operator tržišta poslovanje obavlja preko "Hipotekarne banke" ad, Podgorica, "NLB Banke" ad, Podgorica, "Crnogorske komercijalne banke" ad, Podgorica i "Prve banke Crne Gore" ad, Podgorica.

7.2.3. Aktivna vremenska razgraničenja

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019.
AVR	2.556,09	481,12
U K U P N O	2.556,09	481,12

Iznos od 2.556,09 EUR-a predstavlja razgraničeni ulazni PDV po računima koji se odnose na 2020.godinu, a primljeni su u toku 2021.godine.

7.3. Kapital

Struktura kapitala na dan 31.12.2020.godine je sljedeća:

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019.
Struktura kapitala:		
30 OSNOVNI KAPITAL (Ulozi osnivača Vlada CG)	470.338,87	470.338,87
32 REZERVE	138.848,32	101.410,48
3220-Statutarne rezerve	104.506,65	101.410,48
3300-Revalorizacione rezerve	34.341,67	
NERASPOREĐENA DOBIT	19.807,10	21.421,13
34 340 – Neraspoređena dobit ranijih godina	11.100,55	10.320,58
341 – Neraspoređena dobit tekuće godine	8.706,55	11.100,55
U K U P N O (30+32+34)	628.994,29	593.170,48

Osnovni kapital

Osnivač Operatora tržišta je Vlada Crne Gore sa 100 % učešća u kapitalu.

Operator tržišta je osnovan Odlukom o osnivanju br.03-10685 od 16.12.2010.godine, sa osnivačkim ulogom Osnivača u iznosu od 10.000 EUR-a, što predstavlja osnovni kapital ovog društva.

U toku 2019.godine osnivač je donio Odluku o raspodjeli dobiti i povećanju osnovnog kapitala društva, br.07-340 od 14.02.2019. godine, na osnovu koje je osnovni kapital uvećan za iznos 460.338,87 EUR-a.

Osnovni kapital Operatora tržišta na 31.12.2020.godine iznosi 470.338,87 EUR-a.

Rezerve

Statutarne rezerve na dan 31.12.2020. godine iznose 104.506,65 EUR-a. Statutom Operatora tržišta propisano je da se sredstva rezervi formiraju obaveznim izdvajanjem 30% iz neraspoređene dobiti. U toku 2020.godine nije vršena raspodjela dobiti iskazana po finansijskim iskazima za 2019.godinu, ali je po osnovu Odluke Vlade Crne Gore broj 07-2433 od 7.5.2020.godine izvršena raspodjela dobiti za 2018.godinu, na osnovu koje su rezerve Operatora tržišta uvećane u 2020.godini za 3.096,17EUR-a sa početnih 101.410,48EUR-a, koliko su iznosile na kraju 2019.godine.

Revalorizacione rezerve na dan 31.12.2020. godine iznose 34.341,67 EUR-a i nastale su prilikom procjene vrijednosti „Market management“ softverske aplikacije – veb aplikacije na dan 31.12.2020.godine, koju je izvršila kompanija „Korona“ DD iz Ljubljane. Uvažavajući činjenicu da ne postoji aktivno tržište na kome se kotira cijena iste, primjenom prihodovne metode jer ova softverska aplikacija, Operatoru tržišta električne energije omogućava izvršavanje poslovnih funkcija i ispunjavanje zakonom povjerenih zadataka i aktivnosti na elektroenergetskom tržištu Crne Gore fer vrijednost ove aplikacije je procijenjena na 40.000,00 EUR-a.

Neraspoređena dobit

Utvrđivanje iznosa neraspoređene dobiti za 2020.godinu je, između ostalog, posljedica primjene Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije („Službeni list CG“, br.027/19) člana 11 tačka 2 koji glasi:

Kada je ostvarena dobit veća od utvrđene razumne dobiti iz člana 9 ove metodologije zbog odstupanja ostvarenih veličina u odnosu na utvrđene veličine, koje su predmet korekcija iz stava 1 ovog člana, operator tržišta vrši vremensko razgraničenje prihoda.

Iznos prihoda iznad razumne dobiti iz stava 2 ovog člana, smatraće se prihodom godine u kojoj se primjenjuju korekcije utvrđene za godinu u kojoj su nastala vremenska razgraničenja.

Neraspoređena dobit za 2020.godinu iznosi 8.706,55 EUR-a. Iznos dobiti prije oporezivanja iznosi 9.913,00 EUR-a i jednak je iznosu koji je utvrđen Odlukom o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije za 2020.godinu („Službeni list CG“, br, 78/18 od 04.12.2018.godine) 9.913,00 EUR-a. Ovaj iznos je umanjen za poreski rashod perioda (tekući i odloženi porez).

U toku 2020.godine nije vršena raspodjela dobiti iskazana po finansijskim iskazima za 2019.godinu, koja iznosi 11.100,55 EUR-a.

7.4. Dugoročna rezervisanja

Vrijednost rezervisanja na 31.12.2020.godine iznosi 6.462,54 EUR-a, a nastala su kao rezultat izdvajanja iz ostvarene dobiti Operatora tržišta za 2018.godinu na osnovu Odluke Vlade Crne Gore broj 07-2433 od 7.5.2020.godine u iznosu od 7.224,41 EUR-o, za obaveze iz poslovanja Društva, koje Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije, nijesu uključena u utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, a koje mogu nastati u toku poslovanja Društva.

7.5. Odložene poreske obaveze

Pozicija odložene poreske obaveze obuhvata stanje odloženih poreskih obaveza prema zahtjevima MRS 12 i predstavljaju iznose poreza na dobit koje će Operator tržišta platiti u narednim periodima, a nastaju po osnovu privremenih razlika.

Sadašnja vrijednost nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme koji se amortizuju je viša od neotpisane vrijednosti sredstava iz obrazca OA za 2020.godinu, pa po tom osnovu nastaje odložena poreska obaveza.

Neotpisana vrijednost nematerijalne imovine i opreme koja se amortizuje iznosi 78.802,70 EUR-a.

Neotpisana vrijednost nematerijalne imovine i opreme iz obrasca OA iznosi 71.355,51 EUR-a.

Razlika $7.449,19 \times 9\% = 670,25$ EUR-a Odloženo poresko sredstvo.

7.6. Kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze

7.6.1. Kratkoročne obaveze prema dobavljačima

Iznosi u EUR

Opis	2020.	2019.
Obaveze prema dobavljačima:		
Krnovo Green Energy	2.363.450,57	2.880.041,00
Hidroenergija Montenegro	158.045,71	333.495,34
Elektroprivreda CG	0,00	110.421,30
CGES	1.345.883,42	160.233,19
Kronor	83.434,31	287.754,72
Synergy	15.324,17	37.915,44
Igma energy	24.606,64	85.463,27
Crnogorski Telekom	5,17	5,43
Uniprom		2.855,24
Deponija	26,85	20,63
Telenor	428,62	468,80
Pošta Crne Gore	136,55	149,00

Hydro Bistrica	29.538,32	131.860,52
Čistoća	26,85	20,65
Elektrodistribucija CG	332,52	295,06
Stambena zgrada Bul.Sv.Petra Cetinjskog		7,00
Holding One		0,10
Ljetopis		0,06
Nord energy	9.017,73	50,702.44
Invicta	1.641,77	2.027,33
Eco solar System	3.423,29	5.091,94
Bar-Kod	2.932,27	3.637,11
Alliance	1.024,47	
BB Hydro	20.107,65	
Fudbalski savez CG	106,81	
Možura Wind Park	1.866.254,45	
Power AB group	7.136,41	
Simes inženjering	27.856,12	
Small Hydro Power Plant „Kutska“	37.154,36	
Small Hydro Power Plant „Mojanska“	102.413,47	
Zeta Energy	65.016,66	
Viridi Progresum	7.995,34	
Jugopetrol AD	(96,09)	
Studentska zadruga PG		0,01
Sava osiguranje		558,90
Dobavljači iz inostranstva		
Pretplata		-0,15
UKUPNO	6.173.224,40	4.093.024,33

Kratkoročne obaveze obuhvataju obaveze prema dobavljačima nastale u posljednjem kvartalu 2020.godine.

7.6.2 Pasivna vremenska razgraničenja

Opis	Iznosi u EUR	
	2020.	2019.
PVR - OIE	5.928.644,65	8.116.250,47
PVR - Balansni mehanizam	0,00	309.764,60
Odloženi prihod po osnovu metodologije RDP	183.737,94	71.731,13
Ostala pasivna vremenska razgraničenja –	99.951,00	
Razgraničeni PDV	127.987,20	
UKUPNO	6.340.320,79	8.497.746,20

Ostale kratkoročne obaveze iz poslovanja proizilaze iz specifičnog poslovanja Društva (računi 4909,4932, i 4990) i odnose se na :

- vremenska razgraničenja za OIE 5.928.644,65 EUR-a

- odloženi prihod po osnovu metodologije RDP.....183.737,94 EUR-a
- sredstva za garancije porijekla..... 99.951,00 EUR-a.

Sredstva iskazana na poziciji 49091 u iznosu 5.928.644,65 EUR-a su sredstva koja se pojavljuju kao razlika u kupovini i prodaji električne energije od povlašćenih proizvođača i koja se, prema čl 129 stav 9 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17 i 82/20), **ne smatraju prihodom Operatora tržišta.**

Odloženi prihod po osnovu Metodologije (-konto 4932) u iznosu 183.737,94 EUR-a, predstavlja razgraničeni prihod iznad razumne dobiti koju je utvrdila Regulatorna agencija za energetiku. U članu 11 stav (2) Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije („Službeni list CG“, broj 27/19) se navodi da:

“Kada je ostvarena dobit veća od utvrđene razumne dobiti iz člana 9 ove metodologije zbog odstupanja ostvarenih veličina u odnosu na utvrđene veličine, koje su predmet korekcija iz stava 1 ovog člana, operator tržišta vrši vremensko razgraničenje prihoda.

(3) Iznos prihoda iznad razumne dobiti iz stava 2 ovog člana, smatraće se prihodom godine u kojoj se primjenjuju korekcije utvrđene za godinu u kojoj su nastala vremenska razgraničenja.”

Ova sredstva su razgraničena u:

- 2019.godini iznos 71.731,13 EUR-a
- 2020.godini iznos 112.006,81 EUR-a

Sredstva iskazana na poziciji 4990 su sredstva koja je Agencija uplatila za nabavku softvera za vođenje registra garancija porijekla u skladu sa član 241b Zakona o energetici:

“(1) Agencija je dužna da sredstva prikupljena u skladu sa finansijskim planom za nabavku softverske aplikacije za vođenje registra garancija porijekla, u skladu sa pravilima evropskog udruženja organizacija koje izdaju garancije porijekla, prenese operatoru tržišta u roku od 15 dana od dana preuzimanja poslova u skladu sa članom 241a stav 1 ovog zakona.

(2) Sredstva iz stava 1 ovog člana ne mogu imati karakter ostalih prihoda prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda operatora tržišta.

(3) Sredstva iz stava 1 ovog člana mogu se koristiti isključivo za namjenu za koju su prikupljena.”

Razgraničene obaveze po osnovu PDV-a u iznosu 127.987,20 se odnose na račune koji su izdati u 2021.godini, a odnose se na decembar 2020.godine. To su računi koji se odnose na balansiranje sistema.

8. Sudski sporovi i potencijalne obaveze

Pred nadležnim sudovima u Crnoj Gori, u toku je sudski postupak protiv Operatora tržišta koji je, u 2014.godini, pokrenuo tužilac En+Group Limited (Chananel Islands, Jersey), protiv osam tuženih subjekata, između ostalih Operatora tržišta - DOO "COTEE"-a, za osporavanje priznatih potraživanja stečajnih povjerilaca u postupku stečaja u Kombinat aluminijuma Podgorica.

Konkretno, u slučaju DOO "COTEE", En+Group Limited je, u stečajnom postupku KAP-a, osporio priznata/utvrđena potraživanja DOO "COTEE", po osnovu naknade za rad operatora tržišta u iznosu od 94.199,94 EUR-a i po osnovu odstupanja predaje i prijema električne energije od voznih redova (balansnog mehanizma), u iznosu od 12.794.279,27 EUR-a. Privredni sud je, krajem 2014.godine, spojio sve postupke u kojima je tužilac En+Group Limited, a u vezi sa potraživanjima prijavljenim u stečajnom postupku KAP-a, te odbacio tužbu En+Group Limited, nakon čega su, u narednom periodu, uslijedili dalji postupci pred Apelacionim sudom Crne Gore i Privrednim sudom u Podgorici.

Početak 2016.godine, Privredni sud je odredio da se razdvajaju postupci u ovoj pravnoj stvari i svaki zasebno vodi. Saglasno navedenom, postupak po tužbi En+Limited Group protiv DOO "COTEE" i KAP-a u stečaju, se od tog perioda nastavlja i vodi pred Privrednim sudom u Podgorici i po pravnim sredstvima pred Apelacionim sudom Crne Gore.

U međuvremenu, u 2019.godini, tužilac En+Group Limited je obavijestio da je promijenio sjedište i državu registracije, što je uslovalo nastavak procesnih radnji u odnosu na te novoiskazane okolnosti i zahtjeve tužioca.

Dakle, imajući u vidu da je ovaj postupak i dalje u toku pred nadležnim sudovima u Crnoj Gori, DOO "COTEE" ne može procijeniti dužinu trajanja istog i procjenu uspjeha u sporu.

Drugi sudski postupak je u toku pred Privrednim sudom u Podgorici, protiv DOO "COTEE"-a koji je pokrenuo "HLB Mont Audit" Podgorica, u vezi sa Ugovorom o vršenju revizije za 2019.godinu. Budući da predmet nije izvršen u skladu sa Ugovorom, nije ni izvršeno plaćanje ugovorenog iznosa. Imajući u vidu da je sudski postupak pokrenut u 2020.godini, ne može se procijeniti dužina trajanja istog i procjena uspjeha u sporu.

VI EKSTERNI NADZOR

U 2020.godini, Poreska uprava Crne Gore je započela inspekcijski nadzor u Operatoru tržišta. Period koji je obuhvaćen nadzorom je bio januar 2016.godine - januar 2021.godine. Predmet nadzora je bila: pravilnost obračunavanja, prijavljivanja i plaćanja poreza i drugih dažbina. **Inspekcijskom nadzorom nijesu utvrđene nepravilnosti.**

Takođe je u 2020.godini obavljen inspekcijski nadzor od strane inspekcije za javne nabavke. Ni ovim inspekcijskim nadzorom **nijesu utvrđene nepravilnosti** u primjeni Zakona o javnim nabavkama u Operatoru tržišta.

Agencija je, tokom 2020. godine, u sklopu redovnih aktivnosti vršila kontrolu rada Operatora tržišta.

VII UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJE KONTROLE

U smislu obaveze izvještavanja utvrđene Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru/u daljem tekstu:Zakon/, u ovom izvještaju je sadržan i segment rada koji se odnosi na upravljanje i unutrašnje kontrole u Operatoru tržišta. Operator tržišta je u drugoj polovini izvještajne godine proveo aktivnosti na izradi potrebnih akata u implementaciji Zakona. U tom smislu, na osnovu ukupne analize poslovanja koja je rađena u prethodnom periodu, urađeni su podregistri rizika na nivou svakog radnog mjesta, zatim na nivou svake Službe, a u konačnom isto je rezultiralo, početkom 2021. godine, donošenjem Politika upravljanja rizicima, uspostavljanjem Registra rizika na nivou operatora tržišta, pregledom potrebnih internih procedura i određivanjem daljih pravaca rada i razvoja u ovom segmentu. Obzirom da je ovo malo privredno društvo i da nema mogućnosti za uspostavljanje sopstvene organizacione jedinice za unutrašnju reviziju, to je u skladu sa Zakonom zatražilo i u postupku je dobijanja potrebnih saglasnosti da unutrašnju reviziju operatora tržišta vrši organizaciona jedinica za unutrašnju reviziju Ministarstva kapitalnih investicija. Operator tržišta će nastojati da kontinuirano i dalje razvija sistem unutrašnjih kontrola, a sve u cilju prevencije eventualnih nepravilnosti u radu i pospješivanja normativno pravnih i operativnih aktivnosti na unaprjeđivanju rada ovog privrednog društva.

Tokom 2020. godine, Operator tržišta i Agencija su nastavili saradnju na polju učlanjenja Crne Gore u evropsko tijelo za izdavanje garancija porijekla - AIB započetu krajem 2019. godine, čime će biti omogućeno izdavanje garancija porijekla u skladu sa propisima EU, koje će biti priznate i van granica Crne Gore.

Predstavnici Operatora tržišta su aktivno učestvovali u izradi predloga izmjena i dopuna postojećih, kao i izradi novih zakonskih i podzakonskih akata iz nadležnosti Vlade Crne Gore i Agencije, iz oblasti energetike.

Finansijski iskazi za 2020. godinu, ukazuju na uspješno poslovanje u izvještajnoj godini. Ostvaren je pozitivan finansijski rezultat izražen kroz računovodstvenu neto dobit – razumna dobit od **8.706,55 EUR-a**.

Imajući u vidu razvojne potrebe Operatora tržišta, i dalje postoji potreba za jačanjem kadrovskih potencijala, obezbjeđivanjem adekvatnog poslovnog prostora za rad i neophodne informatičke infrastrukture.

Broj: 21/799-1

Podgorica, 11.05. 2021. godine

IZVRŠNI DIREKTOR,
Rajko Kovačević

Društvo sa ograničenom odgovornošću
"Crnogorski operator tržišta
električne energije" – Podgorica
Broj: 21/800-2
Podgorica, 12.05.2021.godine

Na osnovu člana 23 stav 2 alineja 6 Statuta Društva sa ograničenom odgovornošću »Crnogorski operator tržišta električne energije«-Podgorica (»Službeni list CG«, br. 13/11, 60/11, 39/15 i 40/19), Odbor direktora Društva sa ograničenom odgovornošću »Crnogorski operator tržišta električne energije«-Podgorica, na sjednici održanoj 12.05.2021.godine, donio je

ODLUKU

1. Utvrđuje se Predlog izvještaja o poslovanju Društva sa ograničenom odgovornošću »Crnogorski operator tržišta električne energije« - Podgorica, za period 01.01.-31.12.2020.godine.
2. Predlog izvještaja iz tačke 1 ove odluke i predlog finansijskih iskaza Društva sa ograničenom odgovornošću »Crnogorski operator tržišta električne energije« - Podgorica, za period 01.01.- 31.12.2020.godine, sa Izvještajem nezavisnog revizora o izvršenoj reviziji finansijskih iskaza za taj period, dostavljaju se Vladi Crne Gore, radi usvajanja.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

ODBOR DIREKTORA,

Predsjednica,

Maja Pavićević

